TULOKSIA JA VINKKEJÄ

TULEVAISUUDEN KAUPUNKISEUDUT -TEEMAVERKOSTON ALUEELLISET INNOVAATIOT JA KOKEILUT -HANKKEISTA

MAL VERKOSTO

Sisällys

ASEMANSEUDUT

3. Asemanseudut verkossa
4. Asemanseutujen kehittämis-konseptit Tanskassa
5. Fiksu Assa Ilmastopäivät

TULEVAISUUDEN ASUNTOTUOTANTO

6. Asunto-osuuskunta – uusi yhteisöllinen rakentamisen ja asumisen malli
7. Paikkatietopohjainen asumiskatsausmalli MAL-GIS
8. Asuinympäristön digitaalisuus

LIIKENNEJÄRJESTELMÄT

9. Uudet pysäköintiratkaisut osana älykästä liikennejärjestelmää
10. Kestävän liikkumisen asema kuntien poliittisessa päätöksenteossa
11. Kestävän liikkumisen palvelujen kehittämiseen apua oppaasta
12. Liikenteen ja maankäytön yhteistyömenetelmien kehittäminen ja testaus

JOUSTAVA MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

13. Digitaaliset palvelut maankäytön suunnittelussa
14. Seudullisesti merkittävien bio- ja kiertotalousalueiden kehittäminen ja kaavoitus
15. Digitalisaation mahdollisuudet alue- ja rakennussuunnittelussa
16. Tulevaisuuden kaupunkiseutujen yritysalueiden kehittäminen

3

www.asemanseutu.fi

Asemanseudut verkossa

Asemanseutujen ainutlaatuinen sivusto www.asemanseutu.fi toimii valtakunnallisena tiedonjakamisen foorumina ja esittelee parhaita käytäntöjä asemanseutujen kehittämisestä sekä tuo yhteen asemanseutujen kehittäjiä.

Asemanseutuja kehitetään ympäri maailman. Myös Suomessa suuri joukko kaupunkeja pohtii parhaillaan, kuinka niiden asemanseutuja tulisi kehittää tämän päivän ja tulevaisuuden tarpeisiin ja mikä rooli asemanseudulla oikeastaan voisi olla kaupungin kokonaisuutta ajatellen. Asemanseutujen kehittämisessä käytetään erilaisia kehittämisen konsepteja niin Suomessa kuin muuallakin maailmalla.

Keräämme sivustolle informaatiota Suomen eri asemanseutujen kehittämistoiminnasta, palveluista, piloteista sekä tutkimuksista ja selvityksistä. Käyttäjät voivat soveltaa informaatiota oman asemanseutunsa kehittämiseen.

- Helsingin seudun ympäristöpalvelut
- Tekes
- Liikennevirasto
- Ympäristöministeriö
- MAL- verkosto

Kyselyyn 1350 vastausta

Osallistimme asemien käyttäjiä asemanseutujen suunnitteluun ja kysyimme heiltä ideoita asemanseutujen kehittämiseksi. Miltä tulevaisuuden asema näyttää ja tuntuu? Millaisella asemalla viihtyisit ja mitkä palvelut olisivat käteviä matkan varrella?

Syksyllä 2017 www.asemanseutu.fi -sivustolla toteutettuun valtakunnalliseen kyselyyn saimme 1350 vastausta.

Kysely tuotti runsaasti tietoa ja konkreettisia kehittämisideoita asemanseuduille. Kyselyn mukaan suurin osa ihmisistä kulkisi asemalle mieluiten kävellen, pyörällä tai joukkoliikennettä käyttäen. Kävelyn ja pyöräilyn suosiminen näkyi myös pyöräilyyn liittyvien palvelujen toivomisessa asemille. Kyselyn mukaan asukkaat toivovat asemanseuduista esteettömiä ja monipuolisia liikenteen-, työn- ja vapaa-ajan yhdistäviä solmupaikkoja. Kyselyn tulokset löytyvät kokonaisuudessaan asemaseutu.fi-sivuilta.

4

Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY

Ympäristöministeriö

Liikennevirasto

MAL-verkosto

Raportti

Asemanseutujen kehittämiskonseptit Tanskassa

Monipuolisen raideliikenteen ja asemanseutujen vahvan roolin ansiosta Tanska tarjoaa otollisen vertailumaan Suomelle. Tanskassa on vahva yhteiskunnan eri toimijoiden tuki raideliikenteen käytölle ja vahva joukkoliikennejärjestelmä, jotka tukevat asemanseutujen kehittämistä.

Raportissa kuvaamme Tanskassa käytettyjä asemanseutujen kehittämisen konsepteja, jotka ovat osa kaupunkikehitystä ja raideliikenteeseen perustuvaa liikkumista. Tunnistimme selvityksessä asemanseutujen keskeisiä suunnitteluratkaisuja ja kehittämismalleja sekä asemakehityksen esteitä ja edistäviä voimia.

Tanskan asemanläheisyyspolitiikka mahdollistaa asemaympäristöjen myönteisen kehittymisen. Tanskalaiset myös korostavat hyvää kaupunkiympäristön kehittämistä. Kaupungit ovat asemakehittämisen keskeisiä aloitteentekijöitä, joille tärkeitä kumppaneita ovat yksityiset toimijat ja valtio.

Kehittämisehdotuksia Suomen asemanseuduille Tanskan hyvien toimintamallien perusteella:

1. Asemanseutujen potentiaalin hyödyntämiseksi tarvitaan kehittämispolitiikka
2. Nosta asemanseutujen taloudellinen merkitys vahvemmin esille
3. Kytke pysyvä kaupunkikehitys ja liikkuminen asemanseutujen suunnitteluun
4. Suunnittele asemanseutujen kaupunkitilan ihmislähtöisesti
5. Elävöitä asemanseutuja sekoitettujen toimintojen avulla
6. Hyödynnä liikkumisen muotoilun mahdollisuuksia
7. Hyödynnä Tanskan malleja yhteistyön organisointitavoista (strateginen maankäytön suunnitelma Fingerplan, kuntasuunnitelmat ja kytkentä muuhun kaupunkikehittämiseen, rautatieyhtiö DSBn malli asemanseutujen kehittämiseksi jne.)
8. Maanomistuksen monitahoisuus korostaa yhteiskehittämistä
9. Valtion taustatuki tarvitaan

Lue raportti: http://www.mal-verkosto.fi/filebank/1701-YMra_13_2017.pdf

5

Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY

Ympäristöministeriö

Liikennevirasto

MAL-verkosto

Fiksu Assa Ilmastopäivät

Helsingin, Espoon, Vantaan, Lahden, Lempäälän ja Tampereen asemat muuttuivat kokeilualustoiksi ja maksuttomiksi markkinapaikoiksi 18.-21.4.2018.

Fiksu Assa toivotti tervetulleeksi erilaiset kokeilut – oli kyse perinteisistä kuluttajapalveluista tai aivan uusista ratkaisuista. Tarkoituksena oli testata uusia ratkaisuja tai kokeilla, millaisella konseptilla voisi tehdä tuloksellista liiketoimintaa asemilla ja matkakeskuksissa. Aseman uudet palvelut houkuttelevat käyttämään julkisia liikkumisvälineitä.

Ilmastopäiviin lähtikin mukaan paljon erilaisia toimijoita lähiruokatuottajista käytettyjen merkkivaatteiden verkkokauppaan. Myös tavalliset tuotteet ja palvelut voivat tehdä arjesta ilmastofiksumpaa. Kun asiat hoituvat matkan varrella asemalla, ajokilometrit vähenevät.

Fiksu Assa esitteli myös vähähiilisiin matka- ja kuljetusketjuihin liittyviä kokeiluja kuten sähköpyöriä, yhteiskäyttöautoja, ilmastofiksuja liikkumisvälineitä, parempaa citylogistiikkaa ja toimivaa liityntäpysäköintiä.

Tapahtumassa edistettiin kestäviin ratkaisuihin perustuvien palvelujen näkyvyyttä ja yritysten toimintaedellytyksiä. Samalla tuotettiin ideoita asemien elävöittämiseen ja edistettiin kaupunkien hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamista. Fiksu Assa-tapahtuman avulla tunnistettiin ratkaisuja, jotka voivat toimia asemilla pysyvästi. Näitä olivat mm. Liiteri.net, Yeplyn pyörähuolto, kaupunkipolkupyörät, 24Rentin autojen vuokrauspalvelut, ResQClubin hävikkiruokakioski, pyöräparkit, ravintolapalvelut, matkailumarkkinointi ja joukkoliikenneinfo. Yritysyhteistyön kannalta tärkeimpänä tuloksena koettiin yhteisten keskustelujen mahdollisuus ja yhteisen näkemyksen saavuttaminen asemanseutujen kehittämisestä. Fiksu Assa -kokeilun tuloksena syntyi myös ajatus Fiksu Assa -brändistä, jonka alle voidaan koota tulevaisuudessa ilmastofiksujen ratkaisujen edistämistä tukevia tapahtumia ja toimenpiteitä.

Lue lisää raportista: https://www.asemanseutu.fi/fiksuassa/loppuraportti-2018/

Mitä opimme Fiksu Assa -kokeilusta?

- Ilmastopäivä muuttaa aseman ilmastofiksujen ratkaisujen toriksi
- Tapahtuma kannattaa keskittää yhteen päivään
- Järjestä yhdellä asemalla, jossa kulkee paljon matkustajia
- Tapahtumalla voisi olla vaihtuva teema: esim. fiksu liikkuminen, fiksu ruoka, fiksu kuluttaminen
- Ohjelma olisi hyvä järjestää tarkkaan ja keskittää tapahtuma-tuotanto
- Sijainti pitää olla pääkulkureittien varrella.
- Suunnittele tapahtuma yhdessä pääyrityskumppanien kanssa
- Sakkomaksulla voi pienentää yritysten viime hetken peruutuksia
- Sparraa osallistuvien yritysten kokeiluja ja markkinointia
- Aloita tapahtuma- ja markkinointisuunnittelu hyvissä ajoin
- Tapahtumasta tiedottamista esim. somessa voi tukea mm. oppilaitos-, yhdistys- ja vaikuttajayhteistyöllä

6

Tutkimus

Asunto-osuuskunta – uusi yhteisöllinen rakentamisen ja asumisen malli

Asunto-osuuskunta on muualla maailmassa paljon käytetty asukaslähtöinen rakentamisen ja asumisen malli, jota on Suomessa hyödynnetty vain vähän. Asunto-osuuskuntamallista on toivottu ratkaisua etenkin kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon. Tutkimuksessa perehdyttiin asunto-osuuskuntamalliin ja luotiin katsaus siihen liittyvistä esteistä ja mahdollisuuksista rakentamisen ja asumisen mallien kehittämisessä. Mikäli Suomessa toteutettaisiin enemmän rakentamista ja asumista asunto-osuuskuntamallin avulla, tutkimuksen tulosten perusteella se olisi toteutettava eri tavoin kuin ennen. Tutkimusraportissa esitetäänkin keskeiset ominaisuudet ja näkökulmat, joita asunto-osuuskuntamalli tarjoaa rakentamisen ja asumisen mallien kehittämiseen ja uuden luomiseen. Lisäksi ehdotamme käytännön toteuttamisvaihtoehtoja sekä jatkotutkimus ja -kehitystarpeita.

Tutkimuksen tuloksena syntyi uusi asunto-osuuskuntamalli, joka on toteutettava suuressa mittakaavassa, ammattimaisesti organisoidusti ja johdetusti. Uusi asunto-osuuskuntamalli ehdottaa siirtymistä talokohtaisuudesta suurempaan verkostoon ja organisaatioiden väliseen yhteistyöhön.

Lisäksi tutkimuksessa tunnistettiin seitsemän tekijää, näkökulmaa tai ajattelutavan muutosta, jotka ovat erityisen keskeisiä rakentamisen ja asumisen mallien kehittämisessä ja uuden luomisessa:

- asunto-osuuskuntamallin keskeiset ominaisuudet on ymmärrettävä tarkasti ja perusteellisesti
- omistajuusrakenteella on merkitystä
- asunto-osuuskuntamalli painottaa asukaslähtöisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia
- näkökulma siirtyy asumiseen kokonaisvaltaisena järjestelmänä
- näkökulma siirtyy asumiseen palveluna, pikemminkin kuin sijoitustoimintana.
- asunto-osuuskuntamallissa keskeistä on asumisen yhteisöllisyys
- asumisen innovatiiviset ratkaisut

Asunto-osuuskuntamallista on käynnistymässä useita kokeiluja eri puolilla maata. Valtioneuvosto on luvannut kokeiluille myös rahoitusta.

Asukkaiden sosiaalisen asumisen osuuskuntamalli. Selvitysraportti ympäristöministeriölle. Huhtikuu 2017. Hannu Rossilahti. http://www.ym.fi/fi-FI/Asuminen/Asukaslahtoista_asumista_uudella_asuntoo%2843072%29

7

MAL-verkosto

Jyväskylän seutu pilottialueena

Paikkatieto-pohjainen asumis-katsausmalli MAL-GIS

Haaste: eri puolella Suomea laaditut asumiskatsaukset ovat erilaisia niin asiasisällön, ulkoasun kuin julkaisutiheyden osalta. Katsauksissa myös hyvin harvoin mainitaan, kenelle ne on laadittu.

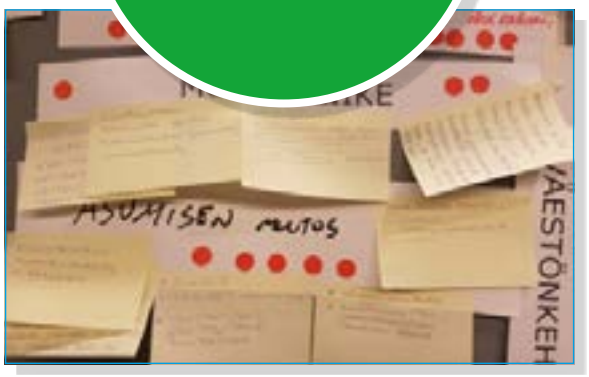

Työpaja-aineistoa MAL-GIS hankkeesta: Esimerkki asumisen ilmiöiden käsittelystä

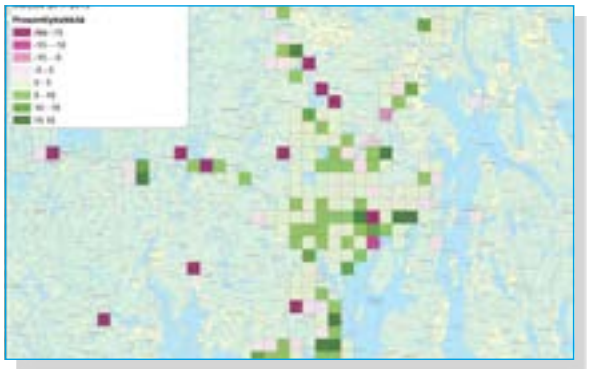

Uusi paikkatietoihin pohjautuva seudullinen asumiskatsausmalli luo edellytyksiä käyttää samaa tietopohjaa ja tietolähteitä eri kaupunkiseuduilla. Sen avulla voidaan tehdä seudullista ja valtakunnallisia vertailuja ja siten seurata ja ennakoida seutujen kehittymistä aiempaa paremmin hallinnollisista rajoista riippumatta.

Asumiskatsausmallin luomiseen hyödynsimme asumisen ilmiöiden ja seudullisten parhaiden käytäntöjen tarkastelua sekä yhteiskehittely-työpajaa.

Ehdotettuun uuteen MAL-GIS asumiskatsausmalliin sisällytimme kolme tietokokonaisuutta: asuntokanta ja asuntomarkkinat, väestö sekä alueprofiilit, jotka näyttäisivät olevan relevantteja kaupunkiseuduilla kautta maan. Näiden lisäksi asumiskatsauksiin voisi kerätä myös muuta tietoa seudun omista tarpeista lähtien.

MAL-GIS malli on kevyt yhteistyömuoto, jonka pohjalta seudut voivat muodostaa omat katsauksensa. Mallissa seudut keräävät tiedon itse.

Lue raportti: http://www.mal-verkosto.fi/filebank/1445-MAL-GIS-raportti_FINAL.pdf

8

Hanke

Asuinympäristön digitaalisuus

Digitaalisuuden hyödyntäminen asuinympäristön ja palvelujen suunnittelussa tuo uusia mahdollisuuksia lähiöiden kehittämiseen ja asukkaiden osallistamiseen. Digitaalisuuden hyödyntäminen edellyttää kuitenkin usein uusien välineiden kehittämistä ja totuttujen toimintatapojen muuttamista.

Asuinympäristön digitaalisuus-hankkeessa kehitettiin Asuinympäristön tulevaisuuspolku-malli, joka toimii alueen asukkaiden, kansalaisjärjestöjen, virkamiesten ja palveluntarjoajien yhteiskehittämisen välineenä. Mallissa hahmoteltiin lähiöiden strategisen kehittämisen polku käytettävissä olevista resursseista ja lähiön nykytilan kuvauksesta aina yhteisen kehitysnäkemyksen ja vision laadintaan. Mallia hyödynnettiin digitaalisen osallistumisalustan Astuplanin kehittämisessä.

Hankkeen yhteiskehittämistilaisuuksissa ja kyselyin kartoitettiin kehitystarpeita ja ideoita case-lähiöiden; Kuopion Neulamäen, Kouvolan Kuusankosken Rekolan, Oulun Rajakylän ja Turun Pansio-Pernon kehittämiseen. Samalla työpajoissa kokeiltiin Astuplan-alustaa yhteisenä tiedonkeruun ja vuorovaikutuksen alustana sekä kehitettiin digitaalisia osallistumisen välineitä. Hankkeen tuloksena syntyi asukaslähtöisesti tuotettuja konkreettisia kehitysehdotuksia ja ideoita case-lähiöiden kehittämiseen. Hankkeessa saatiin kokemusta erityyppisten ryhmittymien osallistamisesta lähiöiden kehittämiseen ja tuotettiin kehittämissuosituksia osallistumis- ja vuorovaikutustilaisuuksien onnistuneeseen järjestämiseen. Hankkeessa kartoitettiin digitaalisten osallistumisalustojen suunnittelun tarpeita ja periaatteita ja luotiin tarkistuslista digitaalisten välineiden ideointi- ja suunnitteluvaiheeseen. Hankkeella luotiin edellytyksiä kaupungin ja eri ryhmittymien väliselle yhteiselle oppimis- ja vuorovaikutusprosessille niin kasvokkain, kuin digitaalisilla alustoillakin. Hanke mahdollisti myös lähiöiden kehittämishankkeisiin kustomoitavan Astuplan-vuorovaikutusalustan jatkokokeilun MAL-verkoston jäsenkaupungeissa.

MAL-verkosto

- Kuopio
- Kouvola
- Oulu
- Turku

9

Uudet pysäköinti-ratkaisut osana älykästä liikennejärjestelmää

Kun ihmisten arvot ja asenteet muuttuvat, tapahtuu samoin myös liikkumistottumuksille ja suhteelle autoiluun. Samalla teknologiat, palvelut ja liikennejärjestelmä kehittyvät. Vuoteen 2030 mennessä arvioidaan tapahtuvan sekä yhteiskunnassa että liikennejärjestelmässä muutoksia, joita on vaikea ennakoida.

Uudessa selvityksessä pureudumme tulevaisuuden pysäköintiratkaisuihin ja liikenteen murroksen mukanaan tuomiin muutoksiin pysäköintipaikkojen tarpeessa. Työssä esittelemme suosituksia pysäköinnin kehittämiseksi sekä olemassa oleville, täydentyville että uusille alueille.

Selvitys on hyvä perusta käynnistää kaupunkikohtainen arvio omien pysäköintinormien ja pysäköinnin tarkastamiseksi, suuntaamiseksi ja kehittämiseksi.

Lue selvitys:
http://www.mal-verkosto.fi/fileban-k/1489-HSL_julkaisu_7-2017_MAL-ver-kosto_29052017.pdf

MAL-verkosto

HSL

Suosituksia pysäköinnin kehittämiseksi

1. Tyypittele alueet sen mukaan, millaista liikkumista halutaan edistää. Valitse pysäköinnin toimenpiteet alueen tyypin mukaan.
2. Määrittele pysäköinnille kokonaistavoiteet ja viitoita polku niiden saavuttamiseksi.
3. Selkeytä toimijoiden roolien selkeyttämistä peräänkuulutetaan: kaupungin on paikallaan ottaa kokonaisuus hallintaan, mutta samalla mahdollistaa erilaisten palvelujen ja toimintatapojen syntyminen.
4. Täydennysrakentamisen yhteydessä tarkastele alueen pysäköinnin tilannetta ensin laajemmin ja ota alueen kaikki pysäköintitoimijat prosessiin mukaan kartoitukseen.
5. Jotta pysäköintipaikkoja käytettäisiin tehokkaasti, aktivoi asukasyhdistykset ja asunto-osakeyhtiöt miettimään pysäköintiä ja siitä mahdollisesti syntyvää liiketoimintaa yhdessä markkinatoimijoiden kanssa.
6. Uudelleenarvioi pysäköintinormeja riittävän usein ja hyödynnä väliaikaisratkaisuja, jos on vaikea ennustaa autopaikkatarpeen kehitystä pitkällä aikatähtäimellä.
7. Korvaa henkilöautopysäköintiä pyöräpysäköinnillä aina, kun se on mahdollista.

10

Strafica Oy
Liikennevirasto
Helsingin kaupunki
Turun kaupunki/VS-liitto
Ympäristöministeriö
MAL-verkosto

Tutkimus

Kestävän liikkumisen asema kuntien poliittisessa päätöksenteossa

Selvitimme tutkimuksessa kestävän liikkumisen asemasta kuntien poliittisessa päätöksenteossa:

- mitä kestävällä liikkumisella tarkoitetaan eri kunnissa
- millaisia suunnitelmia kestävän liikkumisen edistämiseksi on laadittu
- miten suunnitelmia käsitellään poliitikoiden ja muiden sidosryhmien kanssa
- mitkä asiat vaikuttavat suunnitelmien hyväksyttävyyteen

Tutkimuksessa selvisi, että kuntien koko, puoluepoliittinen tausta tai monet muut tilastolliset ominaisuudet eivät erityisen vahvasti ohjaa kuntien halukkuutta edistää kestävää liikkumista. Kaikissa haastatteluissa korostui liikenteen strategisen ohjelman tai kuntastrategian tärkeys kestävän liikkumisen edistämisessä. Missään kunnassa ei ollut yleistä vastustusta kestävän liikkumisen edistämistä kohtaan, jos edistämistoimilla ei puututa henkilöautoliikenteen sujuvuuteen tai pysäköintiin.

”Osa luottamushenkilöistä vastasi kyselyssä pitävänsä kestävään liikkumiseen keskittyvää politiikkaa oman kuntansa elinvoimaa heikentävänä.”

Poimintoja suosituksista

- Paranna vuorovaikutusta ja aitoa osallistumista aikaisessa vaiheessa eri sidosryhmien kesken
- Tee ihmiskeskeistä liikennesuunnittelua
- Kytke kunnan strategiaan
- Konkretisoi hyödyt
- Todenna vaikutukset jälkeenpäin, seuraa myös terveyden ja hyvinvoinnin taloudellisia vaikutuksia
- Vältä joukkoliikenteen ja pyöräilyn kilpailua
- Perustele vaikutukset yksityisautoilulle huolellisesti

Tapio Kinnunen, opinnäytetyö, HAMK 2017: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137202/Kinnunen_Tapio.pdf?sequence=1&isAllowed=y

11

Kestävän liikkumisen palvelujen kehittämiseen apua oppaasta

Polkuja kestävän liikkumisen palveluihin -hankkeessa löysimme kehittämispolkuja, joilla suuriin ja keskisuuriin kaupunkeihin ja kaupunkiseuduille saataisiin syntymään kannattavaa liiketoimintaa liikkumisen kuluttajapalveluista. Tavoitteena oli myös saada integroitua palvelut osaksi seudun kestävää liikennejärjestelmää ja liikennepolitiikkaa.

Hankkeessa oli esimerkkeinä neljä kaupunkiseutua, joissa järjestimme pilottiprojektit.

- Jyväskylän seutu yhteiskäyttöautot
- Lahti uudenlaiset pyöräpysäköintipalvelut
- Tampere kuljetusten uudenlainen yhdistely
- Turku citylogistiikka

Hanke julkaisi oppaan kestävien liikkumispalveluiden edistämiseen keskisuurilla kaupunkiseuduilla. Oppaassa mallinnettuja kehittämispolkuja voi soveltaa erilaisiin kohdealueisiin ja jopa erilaisiin liikkumispalveluihin.

- Yhteiskäyttöautot
- Kaupunki- ja vuokrapyörät
- Liikkumisvälineiden vertaisvuokraus
- Kimppakyydit
- Kyydinvälitys-palvelut

MAL-verkosto
Liikennevirasto
Jyväskylän kaupunki
Lahden kaupunki
Tampereen kaupunki
Turun kaupunki
Sitowise Oy

Kuntaan kestävän liikkumisen palveluja – LUE OPAS!
http://www.mal-verkosto.fi/filebank/1696-lts_2018-24_polku-ja_kestavan_web.pdf

12

MAL-verkosto
Liikennevirasto
Kuntaliitto

Liikenteen ja maankäytön yhteistyömenetelmien kehittäminen ja testaus

Hankkeessa etsimme ratkaisuja, joiden avulla voi edistää valtion liikenne- ja väyläratkaisujen sekä kaupunkien ja niitä ympäröivän seudun kehittämisen yhteistyötä.

Lopputuloksena syntyi malleja ja suosituksia hyviksi käytännöiksi ja menettelyiksi, joiden avulla eri toimijoiden yhteistyötä voidaan selkeyttää ja edistää kaupunkiseuduilla.

4 esimerkkikohdetta:

- Vt 4 – Kangas – Seppälä – Tourula, monimuotoinen liikenne ja keskeisen kaupunkirakenteen kehittäminen Jyväskylässä
- Vt 10:n rooli, uusi sijainti ja maankäytön mahdollisuudet Liedon, Kaarinan ja Turun alueilla
- Sisääntuloteiden luokitus ja muutosten vaikutus maankäyttöön Tampereen seudulla
- Lahden seudun kohde liittyy uuden logistiikka-alueen sijainnin ja luonteen pohdintaan, kun valtatie 12 (eteläinen ohikulkutie) saa uuden linjauksen.

Loppuraportti http://www.mal-verkosto.fi/julkaisut/hankkeiden_loppuraportit

Kytke seudullinen, maakunnallinen ja valtakunnallinen suunnittelu toisiinsa.

Vahvista toiminnallisen kaupunkiseudun sisäistä yhteistyötä olemassa olevia prosesseja kehittämällä ja nivomalla niitä nykyistä tiiviimmin yhteen. Seudullinen tai maakunnallinen liikennejärjestelmätyö ja siihen yhteensovitetut liikenteen ja maankäytön ratkaisut runkona.

Hyödynnä sopimuksia yhteistyön kehittämisen välineinä.

Yhdistä kaupunkirakenteiden vyöhyketarkastelut sisääntuloväylien liikenteellisten taitekohtien tarkasteluihin.

Kaksitoistavuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma luo edellytyksiä pitkäjänteiseen liikennepolitiikkaan.

13

Selvitystyö

MAL-verkosto

Digitaaliset palvelut maankäytön suunnittelussa

Vinkkejä

Miten suunnitella digitaalisia palveluverkkoja ja miten digitaaliset palveluverkot on liitettävissä osaksi maankäytön suunnittelua?

- Digitaalisten palvelujen suunnittelu edellyttää hyvää johtamista, strategista kokonaisvaltaista kehitysnäkemystä ja monialaista yhteistyötä yli organisaatiorajojen. Vahvista yhteistä tietopohjaa luo yhteinen kehitysnäkemys organisaatiossa henkilöstön osaamisen ja sitoutumisen kasvattamiseksi.
- Muodosta monialaisia yhteistyöryhmiä ja ota maankäytön- ja kaupunkiympäristön suunnittelun asiantuntijat mukaan palveluverkon digitalisoimiseen vaikutusten tunnistamiseksi ja riskien arvioimiseksi yli toimiala- ja kuntarajojen.
- Palveluverkon digitalisoimiseen liittyy jännitteitä, joista monet liittyvät saavutettavuuteen ja palvelupisteiden katoamisen alueellisiin vaikutuksiin. Huolehdi viestinnästä ja osallista asukkaat, luottamushenkilöt ja muut sidosryhmät palvelujen kehittämistä koskevaan keskusteluun. Tee kevyitä, nopeasti toteutettavia kokeiluja, joista saadaan nopeasti positiivisia kokemuksia.
- Kompensoi palveluverkon digitalisoimista kehittämällä liikenneyhteyksiä ja järjestelmiä sekä perustamalla palvelut yhteen kokoavia monitoimipisteitä
- Digitaalisten palvelujen suunnittelu edellyttää kuntarajat ylittävää yhteistyötä. Tunnista oman kunnan kannalta oleelliset yhteistyökumppanit ja luo yhteinen näkemys kehitettävistä järjestelmistä, toimijoiden rooleista ja vastuista.
- Hyödynnä digitaalisten palvelujen kehittämisessä kokonaisarkkitehtuurinäkökulmaa, mikä pitää sisältää palvelujen digitalisoimisen strategisten tavoitteiden ja toiminnan määrittämisen, tietoarkkitehtuurin ja siihen liittyvän tiedon hallinnan vaatimukset sekä teknologia-arkkitehtuurin sisältämät tekniset vaatimukset.

Palvelupoliittisilla päätöksillä päätetään yhteisön käytössä olevien resurssien jakamisesta ja kohdentamisesta. Palvelujen digitalisoimisella tavoitellaan usein kunnan palvelutuotannossa toimintojen tehostamista ja kustannussäästöjä. Samalla häivytetään kuitenkin palveluverkon digitalisoimiseen liittyvää poliittisuutta. Digitalisoimiseen liittyvä poliittisuus ja eri tahojen väliset intressiristiriidat tulevat kuitenkin ilmi, kun palveluverkon digitalisointi liitetään maankäytön suunnitteluun. Digitaalisten palvelujen liittäminen maankäytön suunnitteluun- selvitystyön tavoitteena oli selvittää millaisena palveluverkon digitalisointi nähdään kunnissa ja miten digitaaliset palveluverkot voidaan liittää tiiviimmin maankäytön suunnitteluun digitalisoimiseen liittyvistä haasteista huolimatta.

LUOKKA	KUVAUS
PALVELUT KUNTALAISILLE	Kunnan tarjoamien palvelujen laadun ja kustannustehokkuuden parantaminen ICT:n avulla
ALUEEN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN	ICT:tä hyödyntävä ja ICT:hen keskittyvä alueen talouspolitiikka. Houkuttelee asukkaita ja yrityksiä korkean teknologian infrastruktuurilla ja imagolla.
YHTEISÖN KEHITTÄMINEN	ICT:n hyödyntäminen kuntalaisten osallistamisessa ja yhteisöllisyyden kasvattamisessa. Kuntalaisten osallistamisen ja poliittisen päätöksenteon kehittäminen.
LAKIEN JA SÄÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN JA JÄRJESTYKSEN VALVONTA	ICT:n hyödyntäminen lakien ja sääntöjen kehittämisessä, turvallisuuden edistämisessä ja rikosten ehkäisyssä.
RESURSSIEN HALLINTA JA TEHOSTAMINEN	Kaupungin energiatalouden parantaminen, kuten veden ja sähkön käytön säästäminen ja materiaalien käytön resurssitehokkuus ICT:n avulla. Kaupungin infrastruktuurin hallinta, kuten liikennejärjestelmien hallinta.
UUDENLAISTEN KÄYTTÄYTYMISMALLIEN OPPIMINEN	ICT:n hyödyntäminen opetus- ja informaation välityskanavana.
HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN	ICT:n hyödyntäminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Selvityksessä löysimme toimintatapoja, joiden avulla eri tahot voivat edistää digitaalisten palveluverkkojen suunnittelua ja niiden integroimista tiiviimmin maankäytön suunnitteluun.

Lue raportti: http://www.mal-verkosto.fi/filebank/1386-MAL-verkosto_Suuronen_palveluverkot_taitto_291116.pdf

14

MAL-verkosto

Pilottialueet

Seudullisesti merkittävien bio- ja kierto-talousalueiden kehittäminen ja kaavoitus

Esittelydiat ja raportointi, huhtikuu 2018. Ramboll.

Tarkastelimme kasvavien kaupunkiseutujen bio-ja kiertotalousalueiden kaavoituskysymyksiä. Selvitimme, miten kaavoitus liittyy bio- ja kiertotalousyksikköjen ja teollisuuspuistojen pe- rustamiseen ja laajentamiseen, ja mitkä tekijät vaikuttavat kaavoituksen sujuvuuteen sekä sisältöön.

Tunnistimme onnistuneita käytäntöjä ja haasteita, joita alueiden tai hankkeiden kehittämiseen on liittynyt. Annamme raportissa yleisiä johtopäätöksiä ja suosituksia siitä, miten bio- ja kiertotaloutta voi edistää maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella, esimerkiksi:

- Hahmota heti alussa, ketkä ovat bio- ja kiertotalouden näkökulmasta sellaisia osallistahoja, jotka on syytä kytkeä aktiivisesti mukaan työhön.
- Kaavan tulee olla riittävän joustava, jotta se mahdollistaa alueen kehittymisen pitkälle tulevaisuuteen liiketoimintakonseptien ja ympäristön muutoksista huolimatta.
- Varmista, että bio- ja kiertotalousalueiden suunnittelun yhteydessä tutkitaan vaihtoehtoja riittävän kattavasti, jotta niihin ei tarvitsisi palata enää myöhemmissä vaiheissa.
- Mahdollistamisen ja pitkän tähtäimen visioinnin kautta voit luoda maankäytön suunnittelulla kilpailuetua suhteessa mahdollisiin vertailuseutuihin ja/tai alueisiin.

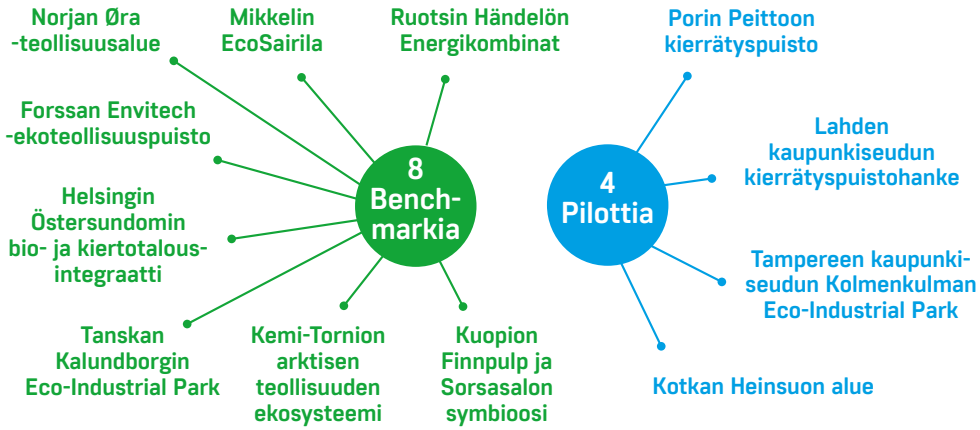

Lue loppuraportti http://www.mal-verkosto.fi/fileban-k/1708-Bio-ja-kiertotalouden-maankayttoulottuvuudet_Loppu-raportti_FINAL_03_04_18.pdf

15

3 DYKS

Digitalisaation mahdollisuudet alue- ja rakennussuunnittelussa

Muodostimme yhdyskunta- ja rakennussuunnittelijoiden kesken kehitysnäkemyksen ja vision digitalisaation tuomista mahdollisuuksista tehdä hyvää suunnittelua.

Käsittelimme aihetta case-esimerkkien avulla täydennysrakentamishankkeiden, uusaluesuunnittelun ja aluekehittämisen näkökulmista. Työtapana olivat aineistokoosteet, web-pohjaiset kyselyt, case-esimerkkejä käsittelevä ajatushautomo sekä projektin tuloksia summaava SAFA:n ammattipäivä 22.11.2017.

Ammattipäivän tuloksena syntyi digitaalisuuteen liittyen kymmenen teesiä. Teesit on kiteytetty ammattipäivän aikana tulleista kommenteista ja puheenvuoroista kuvastamaan arkkitehtisuunnittelijoiden viestiä maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen digitalisaatioon liittyviin piirteisiin.

Projektin sivustolla esitellään kattavasti tuloksia. Tutustu myös arkkitehtien visioon visuaalisesta suunnittelusta ja löydä hyviä esimerkkejä pilottikohteiden digiprojekteista http://www.wspdesignworks.com/3dyks/
Sivuston materiaalit siirretään myöhemmin SAFAn sivustolle.

SAFA
MAL-verkosto
Pilottialueet

16

MAL-verkosto

Pilottialueet

Tulevaisuuden kaupunkiseutujen yritysalueiden kehittäminen

Uusi konsepti auttaa seutuja ja kuntia arvioimaan valmiuttaan yritysten vastaanottamiseksi ja yritysprofiilialueiden kehittämiseksi. Konsepti tähtää parempaan vuorovaikutukseen, suunnitteluun ja päätöksentekoon ja sen avulla kunnat voivat paremmin vastata elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin ja yritysten sijaintitarpeisiin. Konseptia voi hyödyntää seudun kaavoituksessa ja aluemarkkinoinnissa.

Hankkeessa analysoimme neljää yritysaluetta ja sparrasimme niiden kehittämistä.

- Pori: Metallikylä - Mikkola – Honkaluoto
- Janakkala ja Hämeenlinna: Moreeni-Rastikangas
- Lahden asemanseutu: Hennala-Keskusta-Kujala/Pippo
- Vaasan ja Mustasaaren yhteinen suurteollisuuskohde

Yritysaluehankkeen ideointivaiheessa:

- Luottamuksen rakentaminen hankkeen osallisten sidosryhmien välillä, mahdollisesti seudullisella tasolla.
- Avoin ja läpinäkyvä tiedonkulku ja viestintä ovat yksi tärkeimmistä tekijöistä.
- Liian tiukka profilointi ideointivaiheessa heikentää alueen suunnittelun joustavuutta.
- Kriittinen riskien arviointi toimintamallin arviointiin heti ideavaiheessa.

Onnistunut yritysalueen suunnitteluvaihe vaatii:

- Vahvan poliittisen päätöksen ja tahtotilan, johon päätöksentekijät voivat sitoutua yli valtuustokausien rajojen.
- Riittävä ymmärrys kovasta kansallisesta ja kansainvälisestä kilpailusta yritysten sijoittumispäätöksiin ja yritysaluehankkeisiin liittyen.
- Yritysalueen houkuttelevuuden huomiointi alusta asti kaikkien sidosryhmien näkökulmasta.
- Maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnittelun synkronointi.

Yritysaluehankkeen toteutusvaiheessa:

- Kommunikaation ja dialogin rakentuminen sekä moniammatillisen, esimerkiksi digitaalisen rajapinnan ylläpito.
- Investointien ja rahoituksen osalta prosessia ohjaa kunnan investointisuunnitelma, jossa hankkeen investoinnit ja rahoitusmallit ovat selkeästi jaksotettu hankkeen toteuttamisen eri vaiheille.
- • Palvelulupauksen pitäminen on ehdottoman tärkeää joustavan yritysalueen periaatteiden toteutumiseksi.

Teimme jokaiselle alueelle kehittämisen avuksi tarvelähtöisen työkalun:

- Etupainotteisen suunnittelun hallintaan
- Strategisen näkemyksen lisäämiseksi ja päätöksenteon tueksi
- Vuorovaikutuksen vahvistamiseen

Hankkeen erityisenä lisäarvona on siitä saatu tuki nykyiselle yleiskaavatyölle sekä MRLn uudistuksessa huomioitavalle uudelle kaupunkiseutusuunnitelmalle tai kaupunkiseutukaavalle. Konsepti on monistettavissa kaikkien MAL-verkoston kaupunkiseutujen käyttöön.

Loppuraportti ja yritysalueiden suunnittelun työkalu löytyvät tästä linkistä https://www.kaupunkiseutu.fi/wordpress/wp-content/uploads/2018/10/FCG_Kaupunkiseutujen-tulevaisuuden-yritysalueiden-kehittäminen_FINAL.pdf